

Nr 135.

Av herr **Bissmark**, om *ändrade bestämmelser rörande jämkning i avtal om underhållsbidrag till fränskild make.*

Giftermålsbalken innehåller i kap. 11 §§ 26, 28 och 29 bestämmelser angående ene makens skyldighet att vid skillnad i äktenskapet utgiva underhåll till den andre. Huvudregeln är att om den ene maken finnes efter skillnaden bliva i behov av bidrag till sitt tillbörliga underhåll rätten skall äga ålägga andre maken att utgiva sådant bidrag efter vad med avseende å hans förmåga samt övriga omständigheter prövas skäligt.

Utan hinder av ett sålunda meddelat beslut kan rätten på endera makens yrkande annorledes förordna därom, när väsentligt ändrade förhållanden påkalla det, dock att underhållsbidrag till fränskild make ej må utdömas, såframt talan därom blivit ogillad eller höjes utöver förut bestämt belopp. Jämknings kan ej gälla belopp, som tillerkänts make en gång för alla.

Är avtal, som makar med avseende å förestående hemskillnad eller äktenskapsskillnad träffat om bodelning eller vad därmed äger samband, om skadestånd eller om bidrag till makes underhåll, uppenbart obilligt för ena maken, må det, om avtal ej slutits under hemskillnad, på hans talan av rätten jämkas. Sådant klander skall väckas, om dom i hemskillnad förekommit senast i skillnadsmålet men eljest inom ett år från det skillnad i äktenskapet meddelades.

Av den sålunda lämnade redogörelsen framgår, att väsentligt olika möjligheter föreligga för jämkning av ett underhållsbidrag, därest detsamma grundas på rättens beslut eller på ett mellan parterna ingånget avtal. I förra fallet kan talan om jämkning väckas vid vilken senare tidpunkt som helst, i senare fallet måste talan väckas senast i skillnadsmålet eller om hemskillnad ej föregått senast ett år efter det skillnadsdom meddelades.

Erfarenheten under de år, som förgått sedan den nya giftermålsbalken trädde i tillämpning, torde hava givit vid handen att den snäva tidsbegränsning, som stadgats för klander av avtal om visst underhållsbidrag, ofta lett till synnerligen otillfredsställande förhållanden. En person som vid tiden för äktenskapsskillnaden befann sig i goda ekonomiska förhållanden och åtnjöt en betydande löneinkomst kan t. ex. efter några år förlora sin plats och nödgas nöja sig med en mycket blygsam inkomst, som knappast räcker till underhåll av honom själv och den nya familj han till äventyrs grundat. Hans gjorda utfästelse till den förra maken står emellertid fast, och i den mån densamma ej kan uttagas genom införsel i hans lön kan den leda och har i många kända fall lett till att den underhållsberättigade maken genom hot om utmätning och konkursansökan söker pressa ut det mesta möjliga

av kontrahenten, vilken genom dylika åtgärder ser sina möjligheter att återvinna ekonomiskt oberoende för alltid avskurna.

Det synes icke finnas alltför starka skäl för att upprätthålla denna skillnad emellan ett på domstols beslut och ett på avtal grundat anspråk på underhållsbidrag. Ofta äro parterna i skillnadsrättegång mycket angelägna om att träffa avtal om de ekonomiska rättsförhållandena utan att påkalla domstolens beslut, men i själva verket är det stundom mycket liten skillnad emellan den sakliga innebörden av de olika sätten för bestämmandet. Parterna kunna vara fullt ense om de ekonomiska villkoren, men låta enigheten ikläda sig den formen att den ene maken vid domstolen begär ett visst underhållsbidrag, under det att den andre överlämnar åt domstolen att bestämma bidragets storlek, men förklarar sig icke finna det som begäres för oskäligt.

Det kan nu visserligen sägas att den make, som är nog oförsiktig att träffa avtal i stället för att lämna avgörandet åt domstol, får stå sitt kast. Men människor i allmänhet äro icke så funtade att de inse, att det kan leda till ett för dem oförmånligare resultat, om de godvilligt åtaga sig en börda än om de låta domstolen ålägga sig densamma.

På grund av det anförda hemställer jag,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t påkalla utredning om sådan ändring av angivna stadganden i giftermålsbalken att jämkning i avtal om underhållsbidrag till äkta make må, när väsentligen ändrade förhållanden påkalla det, kunna ske i samma ordning, som gäller för domstols beslut om dylikt underhållsbidrag.

Stockholm den 23 januari 1934.

Georg Bissmark.